ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 16 новембра 1896. БРОЈ 47.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту; у коме је наручиоце, може се претплатити код г. *Иера Рамадановића*, књаж. срп. агента у Котор а Дописи се шиљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 15 новембра.

У прошлом броју донијели смо телеграме из Рима о уговору мира између Италије и Абисиније. Цар Менелик је управио Краљу Умберту из Адис-Абеба 14/26 октобра сљедећи телеграм: „Радостан сам што дајем на знање Вашем Величанству да је уговор мира данас потписан. Нека нас Бог уздржи вазда у пријатељству! Знајући, да је 8/20 новембра велика светковина у вашој узвишеној Кући (Краљичин рођен-дан), задовољан сам, што краљевском вољом Вашег Величанства, и хвала разуму и озбиљности вашег опуномоћеника, мајора Нерацинија, можемо тај дан значајни учинит даном радости родитељима италијанскијех заробљеника. Нека Бог уздржи Ваше Величанство у дугом здрављу!“ Исти дан мајор Нерацини телеграфирао је влади овако: „Данас сам потписао уговор мира и конвенцију о ослобођењу заробљеника. Церемонија је била свечана. Уговор мира започиње уводом, гдје се изражава жеља, да се стари мир успостави. Па слиједе чланци: 1. Престаје стање рата. Између двије државе настаје мир и вјечно пријатељство. — 2. Уништава се ућалијски уговор. — 3. Признаје се потпуна независност Етијопије. — 4. Не будући уговорне странке сагласне односно коначне границе, и желећи да због тога не одлажу преговоре о миру, остаје уговорено, да ће у року од године дана, нарочити изасланици двију влада обиљежити границу пријатељскијем споразумом, а до тада ће се поштовати statu quo ante и граница Мареб — Белеза — Муна. — 5. До коначног установљења границе италијанска влада обвезује се, да неће уступати земљиште другој држави, а кад би хтјела својевољно напустити који положај, тај ће потпасти под етијопску владу. — 6. У корист односа трговачкијех моћи ће се склонити нарочити уговор. — 7. Овај уговор саопштиће се државама. — 8. Уговор ће бити ратифициран кроз мјесец дана. Конвенција односно ослоб ђења заробљеника гласи: 1. Као посљедица мира уговорена, заробљеници су слободни; Цар Менелик ће их послати у Харар, да отоле крену у Цејлу, тек прими ратификацију мира. — 2. Италијански „Црвени Крст“ моћи ће послати једно одјељење, да предусретне заробљенике у Гилдеси. — 3. Пошто је италијански опуномоћеник сам признао велике трошкове, што је влада абисинска имала око издржавања заробљеника, наоди да се имају докнадити истој влади. Цар Менелик не одређује своту, него оставља то справедљивости италијске владе.“

Краљ Умберто одма је по телеграфу ратифицирао овај уговор, и сва се Италија с разлогом обрадовала овоме успјеху, тијем више, што су присташе надше Криспијеве владе до послијњег часа преко својијех листова мутиле, и стале на пут дјеловању Рудинијеве владе; и што је био тек прије два дана објелодањен неповољан извјештај Папиног посланика, коптског епископа Макарија, који је нарочито одио код Менелика, да га моли од стране Папине, да ослободи италијанске заробљенике. Цар Менелик је учтиво одбио ово Папино заузимање, и тијем је двоструку љубав учинио Италији; јер да је заузимање Папино успјело, италијска краљевина пећаше претрпјети тијем тежи удар него ли код Адуе.

Значајно је, што је први глас о склопљеном миру дошао у Рим из Париза, и што је Цар Менелик по телеграфу саопштио предсједнику француске републике г. Фору, да је овај уговор мира закључио, што му је г. Фор топло честитао.

Најозбиљнији лист у Италији, миланска самостална „Персеверанца“ пише: „Вијест о миру Италија ће примити дубокијем осјећајем утјехе и радости. Менелик је дао слободу заробљеницима срдачном штедротом, која има укинути између досадашњијех противника сваку оштрину у односима, и то је он саопштио нашем Краљу начином тако уљуднијем, да нам се чини, да то може бити почетком правога пријатељства. Побједитељ, који чини и пише онако као абисински Цар, показује да знаде поштовати побјеђеного, и не оставља у души овога никаква трага освете.“ О вишем значају закљученога уговора „Персеверанца“ овако пише: „Овај успјех, у данашњијем приликама значи нешто више него свршетак африканске манитости. Значи да је положај Италије у Јевропи данас много бољи, него ли је био у скорој прошлости; значи да смо отпочели збиља политику мира; *значи да су они моћни противници, које смо имали у Јевропи, и који су потакли и може бити помогли Менелика, да сакупи сву Етиопију противу нас, данас уложили свој утлив на-ањ, да га склоне на мир.* Све је ово симтом од велике вриједности, који служи на похвалу политичког правца владе, и улијева повјерење и поуздање у будућност Јевропе. Дан у који неће јевропска равнотежа себи тражити више једнакости моћи, него када потече из узајамнијех веза разнијех народа, тај ће дан забиљежити срећну епоху у историји образованости. И ми у објави мира, коју поздрављамо дубокијем задовољством, видимо један знак мазаксавања злосрећније страсти, и могућег споразума нормалног и мирног образованијех народа. И сада се надамо да ће се Италија за вазда оставити афричкијех манитости. Од кад су наши бродови стигли у Масаву до страховитога дана од Адуе, наше афричко подузеће био је непрекидни низ великијех погрјешака. Незнање и дрскост здружише се да нас доведу до катастрофе. Ми смо подијели све посљедице наше заблуде. Требало је да се то догоди, јер погрјешке, једном учињене, не могу се избрисати, него их вала платити. Рачун је већ подмирен. Оставимо га на страну, и већ не мислимо о њему. И изведимо за себе драгоцјену поуку, да нас спасе од будућијех несмислица, да нас научи, да се владамо као зрио народ, и да нам рече, да је дрекост дјетињска када неодговара спази, и да је за осуђење када није разложна.“

Ми се радујемо овоме достојанственоме изласку Италије из афричке неприлике, и још се више радујемо, што ће овај успјех утврдити на влади у Италији људе, који су знали доћи до тога успјеха, *сасвијем новијем правцем у међународној политици.*

МЈЕСТО КОНФЕРЕНЦИЈЕ.

У посљедње доба много се по јевропскијем листовима говорило о потреби јевропске конференције за источне ствари; а сада од једном, послије открића Бисмаркова, и послије одговора берлинске владе, којијем није растумачила оно значајно откриће, него га још више заплела, петроград. „Н. Времја“ доноси врло значајни и очевидно инспирирани чланак о питању те конференције, у ком се отворено овако говори:

„У Русији конференције уопште не буде слатке успомене, а конференција о источнијем стварима, што више, буди осјећање увриједе. Што ће конференција? Источни послови нијесу ли то само руски послови? Конференција о питању тјеснаца — није ли то наше унутрашње питање?.. Што ће конференција? У турском питању умијешане су само двије државе — Русија и Турска. Русији конференција ништа не обећава, а Турској обећава — дјелбу! „Да дјелбу, потврдиће сви јевропски дипломати, јер Турска није у стању, да пдржава ред и да стане на пут бесчовјечију у својијем границама.“ Или зар нема другога средства осим конференције и дјелбе Турске, да се стане на пут том нечовјечију? Ми мислимо, да има, и то је споразум Русије с Турском. Мјесто конференције треба се занимати питањем: Којијем условима можемо ми гарантирати Турској границе, и које границе? Кипарском конвенцијом Инглеска је гарантирала Турској границе Мале Азије. Нама ће показати

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ОСВЕЋЕЊЕ ПАТРИЈАРАШКО-ДВОРСКОГ ХРАМА У КАРЛОВЦИМА.

Из „Српског Сиона.“

Овогодишњи дан св. великомученика Димитрија прослављен је у патријарашком двору карловачком двоструком свечаности: — освећењем патријарашко-дворског храма и прославом крсног имена Његове Светости, патријарха српског Георгија Бранковића.

Бјеше то дан двију слава, двију радости, које бивају само једанпут, јер се не понављају заједно у животу једнога човјека.

У тој јединствености и значају њиховом, јесте узвишеност и величина славља тог, украс и милина те радости, које је св. патријарх Георгије од милости Свевишњега, а помоћу светог Му крсног имена удостојен, а коју је Он умио, знао и кадар био својој архипастирској православној души и српскоме срцу спремити, и са својим народом подијелити.

Освећењем дворске патријарашке капеле завршена је цјелина изградње и њезина украса патријарашких нам дворова. И сад, Србину сваком може с поносом око погледати на резиденцију народно црквене му Поглавице, а ова опет може сваком да засвједочи, да Српство митрополије карловачке живи и да корача напријед.

Неоспорна и вјечна заслуга за све то припада на првом мјесту двојици великих Јерарха митрополије нам карловачке, обојице родом Кулпинаца: блаженопочившем митрополиту Стевану Стратимировићу и сретно владајућем митрополиту патријарху Георгију Бранковићу. Први је основао фонд за градњу резиденције, а други је аманет тај испунио, и допунио га из својих средстава, гдје га је допунити требало. Велико је дјело учинио и један и други. Величина пак дјела св. патријарха Георгија колико се доказује самим дјелом извршеног аманета, засвједочава се и тим, да га ниједан од Његових предшаственика или не хтједе или не мога извести. Патријарх Георгије Бранковић, осим тога што је хтио и могао, Он је и умио то учинити. Осим многог чега, свједочи то баш и дворска капела.

Да величини, спољашњој љепоти и унутрашњем укусу и распореду резиденције, коју је замислио ум и извела вјешта и вична, а вриједна рука првака нашег неимара, архитекта Владимира Николића, достојно пристане и сликарски украс дворске капеле, умио је св. патријарх Георгије и тај посао повјерити коме треба, опробаној руци вјештака сликара, руци и кичици позната нам умјетника Уроша Предића.

Патријарх српски Георгије умио је наћи умјетника, а умјетник српски није жалио ни ока ни руке своје, у повјереном му и примљеном послу. И, сликарски посао дворске капеле изведен је тако, да њиме може задовољан бити и узвишени јој ктитор*) и прослављени умјетник.

Али, још више, он ће задовољити свакога, чије око буде сретно да га види.

Воскресеније Христово, умјетнички насликано над вратима капеле на улазу, заустављаће сваког посјетиоца те капеле, да га нечујним гласом светиње своје опомене, камо улази и како му ваља ући; заустављаће га, да му душу, ма и за онај тренут само, окади побожним расположењем, а у срцу да му прекине низ земаљских, свагдањих, којих било, грешних откуцаја. А кад посјетилац већ ступи у храм божји, и сагледа на иконостасу, кринове боје, свете ликове светиња хришћанских, а поглед му се сретне са божанским изразом небесне благости са лика Христа Спаситеља и богородичне невиности Мајке Божје, са светињом лица мученичке преданости првомученика св. Стефана и хришћанског херојизма великомученика св. Димитрија; и кад му се исти тај поглед сретне са оном благом, чаробном и тајанственом свјетлошћу куће у гетсиманском врту и са дубоким сном заспалих Апостола, а заустави на небесном анђелу и на божанском лику Сина Божјег при молитви, у борби му са слабошћу људске природе, у очи Јудина издајства и страсних мука Спаситељских, — онда, нека тог посјетиоца нико не пита како му се допадају иконе дворске капеле. Нека му само прати око и лице, па у преливању црта на лицу и трептању роснога ока му, нека суди и осјећаје и расположење, које му надима груди, запљускује душу и шири срце, — и сазнаће одма, шта и како посјетилац мисли о сликарском послу Предићевом.

И зато, у побожном расположењу посјетилаца карловачког дворског храма, нека сликар-умјетник наш нађе највећу награду и славу вјештини својој.

У патријарашкој капели карловачкој не може душа човјекова бити без побожних осјећаја и мисли. Те осјећаје и мисли изазивају већ слике на иконостасу. А то је умјетник и хтио, јер то и јесте педагошко религиозни задатак црквеног сликарства. А то је, ето, и постигао.

*

Ђедније у очи Митровдана служено је у капели по пропису пред царским дверима изван олтара. Начелствовао је архимандрит беочински Платон Телечки уз саслужбу архимандрита хоповског Митрофана Шевића, протосинђела Лукијана Богдановића и управитеља манастира Раваница Сергија Попића, те архиђакона и професора богословије Димитрија Бранковића. Његова Светост је заузела мјесто у своме столу, тако и високопреосвећена г. г. епископи Мирон накрачки и Гаврило вршачки. За пјевницом пјевали су за то одређени богослови.

Сјутра дан, на дан св. великомученика Димитрија, у 8 сати, отпочело је освећење капеле, које је свршио св. патријарх Георгије уз судјеловање архимандрита Телечког, протојереја и ректора богословије Јована Вучковића, протосинђела Лукијана, јереја и професора богословије Јована Живковића и архиђакона Димитрија.

Његова Светост је обучена у пуни орнат, допраћена из своје собе у капелу са високопреосвећеним г. епископом Миром. Помоливши се Богу и благословив присутне, уђе у олтар и отпоче чин освећења новога храма. По прочитаној пропису молитви, пошло се, уз појање празничног тропара, у саборну цркву, гдје Његова Светост након прописаног чина учини поклоњење светим моштима, које су биле спремљене на дискосу. Послије поклона положила је Његова Светост дискос са светим моштима на главу протојереја Јована Вучковића, и литија се вратила у капелу са светим моштима, уз појање „святіи мученици,“ „слава тебѣ“ и „Исаіе ликуй.“ Пред улазом у капелу положи Његова Светост свете мошти на спремљени за то тетрапод и очитавши дотичне мо-

*) Трошак око сликарског посла у дворској капели подмирио је св. патријарх Георгије из својих средстава. Тако исто из својих средстава набавио је и потребне утвари.

на јевропски концерт и обвезаност уговора. Али кипарска конвенција, као засебни уговор између Инглеске и Турске, јесте негација тога концерта, што су све државе признале још седамдесетијех година. И ако смо слободни од те фикције јевропског концерта, ми ево двије године трпимо крваве нереде на нашој граници, чекајући споразум држава, и мјесто тога чујемо само политичку какофонију.... Не само то; свакоме је јасно, да неспоразум држава подржава јерменско-турске нереде..... Томе треба стати на пут, али то може учинити, не конференција, него споразум Русије и Турске. Послије двогодишњег дипломатског бесплодног рада, треба казати дипломатима јевропским: „човјечиј живот и мир народа није дипломатска играчка; Русија је нашла, да треба да заустави крваве догађаје на својој граници и истрјебљавање Христјана у Турској!“ Турска сада чиня посљедње покушаје и посљедње новце прикупља за набавку оружја. Али оћели Турска с том набавком постати јача против свог отвореног непријатеља — Инглеске? Нимало. Да се стане на пут агитацији Инглеске против самог постојања Турске, потребита су друга средства. Има двије године да Инглеска тражи дјелбу Турске, а Турска још постоји. Турска не би постојала, да је и Русија дјелбу хтјела. Али сврхе Инглеске и Русије на Босфору сасвијем су различне. Русија хоће јаство проласка кроз тјеснаце, а Инглеска дјелбу. Једно или друго рјешење треба да надвлада. Између ова два рјешења Турска ваља да бира, а избор није трудан. Послије двогодишњег заузимања Инглеске да се Турска раздијели, послије убилачкијех говора, што је Султан чуо из уста инглескијех министара, већ не може бити ни говора, да је Турска кипарском конвенцијом штогод обвезана према Инглеској. Русија такођер има слободне руке, пошто је инглеска политика једногласно осуђена на континенту, пошто свака држава има да што тражи од Инглеске, док се у Индији буни половина становништва... Господар положаја на Истоку је бесспорно данас Русија, и она ваља да се тијем користи, да осигура своју закониту превласт и интересе мира на Истоку.“

КРШТЕЊЕ Њ. В. КЊАЗА РОМАНА ПЕТРОВИЋА.

Највише утврђени церемонијал о светом крштењу

Њ. В. КЊАЗА РОМАНА ПЕТРОВИЋА.

I.

У одређени дан св. крштења, по разасланијем позивима од највишег Двора, сабраће се у Знаменски Дворац изван града Њ. Ц. В. Великог Кнеза Петра Николајевића, у два сата послије подна: придворно свештенство; придворне госпође Њиховијех Величанстава Царица и Великијех Кнегиња; чланови државног савјета, министри, сенатори, генерал-адјутанти Њ. Величанства Цара и придворна господа Њ. Ц. В. Великог Кнеза Петра Николајевића.

Госпође у дугијем хаљинама а мушки у паради.

Кад буде све готово, да се полази у цркву и министар царског Двора то саопшти Његовом Величанству Цару, тада ће по наредби Царевој поход кренути овијем редом:

1. Њ. Ц. В. Великог Кнеза Петра Николајевића дворјани.
2. Церемонијер Царског Двора.
3. Надцеремонијер.
4. Први чинови Царског Двора два и два.

Њ. Ц. В. Цар.

Њ. Ц. В. Царица Марија Феодоровна.

Њ. Ц. В. Царица Александра Феодоровна.

Њ. Ц. В. Велики Кнез Михајил Александровић.

Њихова Царска Височанства Велики Кнез Владимир Александровић, Велика Кнегиња Марија Павловна и Велики Кнежеви Кирил Владимировић, Борис Владимировић и Андрија Владимировић.

Њ. Ц. В. Велики Кнез Павле Александровић.

Њ. Ц. В. Велики Кнез Константин Константиновић и Велика Кнегиња Јелисавета Маврикијевна.

Њ. Ц. В. Велики Кнез Димитрије Константиновић.

Њ. Ц. В. Велика Кнегиња Александра Петровна, Велики Кнез Никола Николајевић, Велики Кнез Петар Николајевић, Велики Кнез Михајил Николајевић и Велики Кнез Сергије Михајиловић.

Њ. Ц. В. Велике Кнегиње Олга Александровна и Јелена Владимировна.

Високоповорођеног носиће придворна госпођа Вартеневоја, а са страна ће јој бити генерал-адјутан Гал и управитељ Двора Њ. Ц. В Великог Кнеза Петра Николајевића.

Њ. Ц. В. Кнежеви Јевген Максимилијановић Романовски, војвода Лајхтенбершки, Ђорђе Максимилијановић, војвода Лајхтенбершки, и Кнегиња Стане Николајевна, војводкиња Лајхтенбершка.

Њ. Ц. В. Принцеза Јевгенија Максимилијановна Олденбуршка, и Принци Александар Петровић и Петар Александровић Олденбуршки.

Њ. Великовојводска Височанства Војвода Ђорђе Ђеорђевић и Михајил Ђеорђевић Мекленбург-Стрелицки.

Придворне госпође.

II.

При уласку у цркву Њихова Величанства предусрешће придворно свештенство с крстом и светом водом.

III.

Послије окропљења светом водом Њ. Ц. В. Велики Кнез Петар Николајевић изволиће изаћи из цркве у ближњу одају.

IV.

Придворно свештенство одма приступа светом крштењу, при ком ће бити пријемници: Његово Величанство Цар, Њ. Ц. В. Велика Кнегиња Александра Петровна, Њ. Ц. В. Велики Кнез Никола Николајевић, Њ. В. Кнегињица Марина Петровна, Њ. Ц. В. Кнегиња Стане Николајевна Романовска, и Његово Великовојводско Височанство Принц Александар Петровић Олденбуршки.

V.

По свршењу светијех тајна, пјеваће се „Тебе Бога Хвалим“ уз пуцњаву 31 метка из топова и слављење звона.

VI.

Тада ће Велики Кнез Петар Николајевић, на позив надцеремонијера, изволити уљести у цркву, да захвали Њиховијем Величанствима.

VII.

Све свештенство подноси одма у цркви честитања Њиховијем Величанствима и Њ. Ц. В. Великом Кнезу Петру Николајевићу.

VIII.

Њихова Величанства с Високијем особама повраћају се из цркве истијем редом у унутрашње дворане.

Потписао: Министар Царског Двора
Граф **Воронцов-Дашков.**

Као што смо јавили у прошлом броју крштење Њ. В. Кнеза Романа Петровића свечано је извршено по горњем церемонијалу 4 новембра у цркви Знаменског Дворца Њ. Ц. В. Великог Кнеза Петра Николајевића. Петроградски листови доносе опширна извјешћа о овој дворској свечаности.

Послије извршења церемонијала Њихова Величанства Цар и Царице са осталијем члановима Царске Куће посјетили су Узвишену матер високоповорођеног Кнеза, Њ. Ц. В. Велику Кнегињу Милицу Николајевну, куда је био донесен и Кнез Роман.

Иза тога слиједила је у Двору Њ. Ц. В. Великог Кнеза Петра Николајевића гозба.

У 5 сати Њихова Величанства одвезла су се засебнијем влаком у Царскоје Село.

ИЗ ПОСТРАДАЛИЈЕХ КРАЈЕВА.

Андријевица, 1 новембра 1896. — Од почетка јесени ове године наступиле су велике честе кише, које су овој нахији починиле неописане штете, не давши ништа од нафаке смирити; него пропаде жито у крстине, сијено, (отаве) у откосе и т. д. Мислили смо да смо ове године много штете претрпјели; али то не бјеше ништа при јаду, који нас снађе од вода!

Од 19 октобра т. г. па до свршетка истог лила је непрестано киша, дању и ноћу, какве нико није запамтио, па ни у предању нема да је икад било. У току ових 12 дана пострадао је народ бранећи најприје мостове и млине, а доцније избављајући фамилије из кућа, које вода преврташе. Пошто ријеке притискоше сву равницу васојевичке нахије, то нам ништа не остаде до спасавати чељад и гледати с висина шта се ради. Могао си виђети ђе Лим носи цјелокупне куће, стогове, кошеве с кукурузом; вода је била премрежена кукурузним класовима из Полимља.

Пошто је прекиден саобраћај по овој нахији, то г. г. читаоце не могу тачно извјестити о броју разурених кућа и пострадалих фамилија; само примјера ради: фамилија Спасоја Дашића, коју је Лим заградио са свију страна, а кућу и стоку понио, живјела је по дрвећу и на једној главичици 11 дана и већ јутрос је свако чељаде живо избављено. Колико их има, што се неће ни мртво трупље наћи?

У кратко рећи, васојевичка је нахија — с малим изузетком — пропала. Што се тиче равне нахије сва је силом воденом уништена и за свагда пропала. Што је претекло, то не вриједи, јер су јазови (водоводи) свуда уништени, који се неће моћи опоравити. У свој нахији остао је мост на Лукифир — на Лиму, — који је на удесном мјесту, и он је поклекнуо!

Што сам до сада могао чути, остали су само два млина у Божиће те и они без воде и један у Бојовиће, више их у сву нахију нема.

Што није било изложено ријекама и вишим потоцима, то је пропало од нових потока, које нико не памти да су туда извирали! Села и баштине стрмене пропале су од земених усова. Примјера ради навешћу овдје један случај: Мартиновиће — село код Гусиња — имало је 40 кућа, од којих су само 6 претекле, а остале затрпао земени усов. Колико је још оваквих случајева!

Нахија васојевичка боља и љепша изгледаше 1877 год., кад ју бјеше Мехмед-Али-паша поплавио су 70.000; јер ако поплавом Турака изгибоше многи јунаци и пропадоше куће и покретна имовина, оста плодна земља, која изобилним родом све намири. А данас пропаде и земља и поврх земље. Ријетко бисте, г. читаоче вијели стога сијена у пространој Васојевој нахији; а за друго да не говоримо!

Сада, пошто је и народ и стока пропала без хране, друго нам не остаје до да сву стоку покољемо. Зимус ћемо се мучно састати; јер не само што су мостови уништени, него није остало мјеста, на ком би се нови направили. Пропала је овом приликом она половина васојевичке нахије, која је не само богатим плодовима издржавала своје становнике, него су и сусједне нахије добијале хране за јевтину цијену из исте!

Сада не знам за шта нам се треба преће журити: да правимо мостове, млинове, покварене путове, које све треба на ново градити, или се старати за пострадале фамилије, које немају куће ни кућишта? Кад се тачније извијестим из појединих крајева ове нахије, то ћу опширније и јасније извјестити вас, а за сада оволико.

Богдан П. Лалевић, учитељ.

Колашин, 5. Новембра 1896 год. — Знајући, да наша браћа из цијеле наше миле отаџбине, непрестано желе дознати, шта се је догодило у ком крају услед овог страховитог времена, — похитах, да јавим поштованим читаоцима „Гласа Црногорца“ о стању народа овог округа, ма да осјећам, да ће моје перо бити врло немоћно, да и у блиједој слици изнесе право стање народа.

Страховито падање кише било је отпочело тек при свршетку прошлога мјесеца, али тако, да таквог нико не само да не памти, него га ни у народњем предању овог краја није било, док 27. пр. мј. не достиже свој врхунац. Тога дана бијаше прекинут саобраћај између поште и телеграфа колашинског и свију осталих у држави. Киша је тог дана непрекидно падала, а такођер и цијеле ноћи, док 28 пр. мј. није се живог духа за читавих седам ура могло на пољу видјети, због чега је прекинута свака свеза између појединих села и Колашина.

Киша даље непрестано падаше, потоци и ријеке бујно надолажаху, док око

литве возгласи у два пут: „Возмите врата князы вашя и возмитеся врата вѣчная да внидетъ царъ слави.“ Послије овога узвишеног возгласа, из храма, при затвореним вратима, запоја изабрани кор пјевача први пут у три маха: „Кто естъ сей царъ слави,“ а други пут: „Господъ силъ той естъ царъ слави.“

То је био моменат необичан. Светиња самог чина, сила текста у возгласу и отпјеваном стиху; подобно анђеоском пјевање, које допираше до нас из храма, при затвореним вратима његовим, као из неких небесних даљина; светитељска тронутост која је облила лице Његове Светости и обузела Му душу; нијема тишина, која је стегла дисање свију присутних, — све је то у једном тренутку учинило, да нико није ни помишљао е је на земљи. Тај тренутак се памти!

Узевши свете мошти са тетрапода са дискосом и антимисом, унесе их у олтар храма Његова Светост. На олтару се затворише двери и отпоче учвршћење престола, прање врелом водом, мирисавом водом, црним вином и миропомазање престола и жртвеника. Иза овога сљедовало је улагање светих мошћију у престо; покривање престола и жртвеника срачицом и завезивање исте, покривање престола индитијом, смјештење крста и упаљење свијећа; читање молитава, кропљење и миропосање зидова и укуцавање таблица о троносању,

Након свршеног троносања изговорила је Његова Светост кратак дирљив говор. Његова Светост рекла је од прилике ово:

У славу триипостасног Бога, а у част светог великомученика Димитрија освећен је ево храм овај свети у резиденцији митрополитско-патријарашкој.

Хвала Вам, који се потрудисте на сада већ свето ово мјесто, да сједините с нама молитве своје за свеосвећујућу благодат Божју и да будете свједоци знаменитог чина данас овдје извршеног.

Мисао блаженоупокојеног митрополита Стефана Стратимировића, са којом је живио и у гроб легао, ево је сада коначно у дјело приведена. Слава Богу нашему!

Дугих година требало је, док је скромна његова уштеда нарасла толико, да се могао подићи великољепни садашњи двор, достојно станиште патријарху српског народа; и у њему храм овај свети, мален истина, али богато и дивно украшен, да патријарх српски приноси у њему топле, срдачне и искрене молитве Оцу небесном за здравље и срећу земаљскег оца свију нас, Цара и Краља нашег, за благостање свете наше Цркве, за добро народа свог и за вјечно спасење умрлих отаца и праотаца наших и сваке душе свију, који су у благочастивој вјери живот свој скончали.

Захвалимо, браћо, Богу на милости и помоћи Његовој. Он је помогао и благосиљао, да сретно мину те године. Он је помогао свима који су са аманетом неумрлога митрополита Стефана Стратимировића руковали, да га умноже до потребне висине. Захвалимо и њима на доброј вољи њиховој и трудовима њиховим.

А и моја узбуђена душа пуна је данас превелике благодарности Богу који је дао, да данашњи дан доживим и храм овај свети имену Његовом посветим и покрову светог великомученика Димитрија препоручим, и приносећи му за то благодарност, обраћам се Њему и свецу Његовом са молитвом из дубине душе своје, да награди свима трудбеницима на подизању дома и храма овог, да награди и вама данашње молитве ваше, да милостив буде свакој души, која се у овом светом храму Њему обрати и да милостиво саслуша и испуни сваку праведну молитву, која му се у храму овем светом принесе, Њему, Коме нека је слава хвала во вѣки вѣковъ. Аминь.

Послѣ говора Његове Светости који је разнежио душу свију присутних и целивања часнога крста отпочела је литургија. Освећењу дворског храма присуствовали су и чланови Саборског Одбора преузвишени г. подбан Данило Станковић, впреч. г. г. архимандрит Иларион Руварац и протопрезвитер Ђорђе Влаховић, г. Михаило пл. Рогулић и г. Др. Теодор Недељковић.

По свршеној литургији примала је Његова Светост као свечар, честитања високопреосвећене господе епископа, Саборског Одбора, и других корпорација и појединих личности.

У $^1/_2$2 послѣ подне отпочео је свечани ручак, ком је присуствовао преко 60 особа гостију узвишеног свечара Његове Светости патријархи Георгија.

По српском православном лијепом обичају, на столу је горела свечарска воштаница између свечарског колача и кољива у славу крсног имена Његове Светости — великомученика св. Димитрија.

У прописано вријеме извршен је чин сјечења свечарског колача. Колач су преломили пргузвишени г. подбан Станковић и фелдмаршал генерал г. Лемајић уз пајање односних тропара, за које вријеме су пуцале прангије изван двора.

По свршеном чину сјечења колача служени су гости свечарским кољивом, након чега устаде Његова Светост, а за њим цијела софра, па у узбуђеном пријатном радосном расположењу, изјавио је радост да је дочекао оно што је желио и од Бога молио, а наиме, да се мјесто трошне зграде старе резиденције подигну двори патријарашки достојни имена митрополита Стратимировића и достојанственика, који ће у њима становати. Молитва му је испуњена, а радост му је тим већа, што је данас освећени храм посвећен великомученику св. Димитрију, који је до сад био покровитељ Његове смирене породице, а од сад и храма патријарашког, те што ће се име Његова крсног имена и од сад спомињати у дворима патријарашким. Подиже чашу у славу божју и славу свога милог и светог крсног имена, и одмах затим заносним и одушевљеним ријечима у здравље Његова Величанства Франца Јосифа Првог. Здравица је прихваћена од присутних бурним клицањем и пјевањем „многаја љета.“ Другу је здравицу као свечар подигао св. патријарх Георгије својим милим гостима: члановима Саборског Одбора, на челу са вредним му подпредсједником, преузвиш. г. подбаном Станковићем, одајући Саборском Одбору признање, да не би резиденција патријарашка била саграђена, да Га Саборски Одбор није у томе потпомагао. Заслуга, дакле, рекао је св. патријарх, да је резиденција саграђена, јесте Његова и чланова Саборског Одбора. Наздравља високопреосвећеној г. г. Епископима, својој духовној браћи и синовима.

Наздравља и свима другим својим гостима, желећи им, да и они своје крсно име прослављају као што им прослављ а и њихов Патријарх, а благосиљајући им све њихове миле и драге на домовима њиховим.

По утишаним бурним усклицима присутних гостију, подигао се високопреосве-

поноћи између 28—29. пр. мј. би понешен најближи, а у исто вријеме и најглавнији мост на Тари под Бабљом-Гредом, као и сви остали дуж Таре до Веруше.

Са падом мостова бијаше прекинута свака свеза између Колашина и цијелог округа, због чега 29 пр. мј. колашински окружни суд постара се, да се извијести о стању народа овог округа, ма да то бијаше врло тежак посао. Г. Милован Меденица расписао је наредбе на племенске капетане, па онда, везавши писма за камен, тако их пребацао преко ријеке Таре, а на тај начин и капетанске извјештаје добијао је, зашто бијаху постављени неколико људи из најближег села да пазе, када је требало пребацати писма с једне или с друге стране Таре.

У извјештајима капетанским доставља се, да је у капетанији сердара Риста Меденице здравље народа врло слабо, да су баштине јако понешене; многе куће јако поткопане и склоне паду, а такођер, да је и мост под Манастиром Морачким сав скрхат и склон паду, као да су и остали мостови понешени, због чега су предавања у основној школи обустављена. Много је горе извјешће кап. Милана Радовића, у ком јавља, да велики број народа у његовој капетанији пати од тифуса, да су мостови понешени, баштине нагрђене, предавање у школи обустављено и т. д., и к томе јавља, да је 28 пр. мј. у вече ударио гром у његову кућу, и убио му дванаесторо говеди, али благодарећи Богу фамилија је остала неповриједђена.

Слична извјешћа послали су окружном суду и капетани: Шпиро Вујисић и Мијо Влаховић, а три племенска капетана нијесу још своја извјешћа послали, ма са приватне стране дознали смо, да каквих великих рђавих случајева није било.

Не могући све у појединостима набрајати, какве је штете ова поводња учинила, јер бих тим поштованим читаоцима постао досадан, напомињем, да, по званичним извјештајима, који су дошли окружном суду, у овом округу било је неоцијењених штета. Многе ливаде, њиве, мостови, телеграфски дирези и жице, воденице, сијена и т. д. све је то понесено.

Ну, најгрозније је што у врлетним мјестима вода је тако нагрдила баштине да се за неколико десетина година не дају поправити. И самој колашинској вароши Тара је учинила огромне штете, јер је понијела већи дио варошког луга, а такођер скоро сва дрва, која су била принешена за огрјев грађана, као и овдашње основне школе.

Жалосно је било погледати, како по неки сељак скаче у Тару, да преплива то водено чудовиште, тражећи у овој вароши понуде болесницима своје фамилије и т. д.

Пошто је већ настало студено зимско доба, мостови понешени, пиће за стоку врло слабо, а трговаца ни од куда, да би се бар дација сигурала, — то је народ у врло критичном стању, али се надамо, да ће вриједне старјешине, како судске, тако и војничке измученом народу бар у толико олакшати, што ће путове и мостове одмах поправити, ако томе ружно вријеме не стане на пут.

Вук. Р. Масловарић.

Књижевност, умјетност и просвјета

(**Одзив из далека.**) Поводом удадбе Његиног Височанства Књагињице Јелене, у Буенос Ајеру саставио се одбор словенскијех госпођа, који је поднио Његином Височанству, на сами радосни дан, преко овдјешњег италијског посланика конта Антоцијела, пергамену сјајно украшену са грбовима Савојскијем и Црногорскијем, на којој је исписана ћирилицом лијепа пјесма, коју на ниже доносимо, и сувише медаљу споменицу од злата са почетнијем словима имена срећнијех младенаца, нарочито сковану. У том одбору наодимо имена госпођа из Боке: Ј. Вукасовића, А. Злоковића и Евгеније Михановића рођене Вукасовић, а пресједница му је гђа К. Михановића; име Михановића добро је већ познато на нашем приморју, као добротвора свијех нашијех људи, што иду преко Океана. У истом одбору још су биле А. Лушића и Ј. Израстов. Пјесму, коју је одбор поднио, написао је млади даровити Бокељ г. Нико Црногорчевић, који живи у Буенос Ајеру, и због љепоте њезине, ево је доносимо, по онамошњем листу „La Patria degli Italiani,“ да и наши читаоци у њој уживају:

ЊЕЗИНУ ВИСОЧАНСТВУ
КЊАГИЊИ ЈЕЛЕНИ ПЕТРОВИЋ-ЊЕГОШ
на дан вјенчања јој са
ЊЕГОВИМ ВИСОЧАНСТВОМ
ВИКТОРОМ ЕМАНУЈИЛОМ
Насљедником Италијанским

Удаји се, и срећно Ти било!
Честита Ти нова отаџбина,
У пјесничком заносу коју су
Угледали сву уједињену
Гњевни Данте и слатки Петрарка,
За којом је Леопарди плак'о.
Њихове се наде испунише,
Те сад у њој пријесто се блиста
На коме Те постићети неће
Владичина и Очина вила:
Удаји се, чедо пјесниково!

Удаји се, и срећно Ти било!
Кад је Иван из зетских равница
Заклонио орла Душанова,
Устављена у чудесном лету,
Док оснажи на родном камену
Саломљена на Косову крила,
С оне стране мора што нас спаја
Дошла нам је дуждева одива
Твој је Отац Зету повратио,
Па Те данас на уздарје шаље
Завичају љубе Максимове:
Удаји се, зетска Књегињице!

Удаји се, и срећно Ти било!
Кад у оним крајевима будеш,
Што слободу и јединство драго
Вјековима борбе задобише,
Својих гора сјети се витешких
Што су српском роду одгојиле
Најдивније свјетске прегаоце,
Њих се сјети, њима се поноси:
Удаји се, кћери Јунакова!

Удаји се, и срећно Ти било!
Да Те прими за краљицу своју
Руке шири земља цвјетородна,
У којој је небо, брда, море,
Све љепота у разноме виду,
У којој је сва природа пјесма,
Своју снагу д'о да је сабрала
Сама себи олтар да подигне.
Наших гора најљепши цвијете,
Така земља Тебе је достојна:
Удаји се, српска љепотице!

Удаји се, и срећно Ти било!
Прими овај поклон из даљине,
Што ти шаљу преко Океана
Вјерна дјеца српскога народа,
Жарка љубав оданих срдаца
Прекаљена на огњишту туђем.
Нек' те прате, куд год ногом ступиш,
Топле жеље наших осјећаја,
И благослов светијех Владика,
И заслуге српских мученика,
И мисао Оца Ти јунака,
Гдје год будеш да ти цвати цв'јеће,
Дивна ружо с витешког бокора,
Удаји се, Књегињо Јелена!

Н. С. Црногорчевић.

(**Нове књиге о Црној Гори.**) Прочитали смо књигу: G. Marcotti Il Montenegro e le sue donne Il Mafrimonio del principe ereditario di Napoli — ottobre 1896 — Milano-Fratelli Treves, — и другу: Carlo Arner (Arnaldo Carrera) — Savoja e Montenergo — Saggio critico' storico e politico — Milano — Capriolo e Massimilo, editori — 1896.

Прва књига има 296 страница. Писац је прије десет година путовао по Црној гори, и ондашње своје биљешке попуно је новијем податцима; прегледао је млетачке архиве односно прошлости; и изгледа да је покупио, гдје је што могао, да састави тако дебелу књигу. Ту има и књижевности и политике, и што ваља и што не ваља. Највише се писац бави положајем нашијех жена, и ту има доста неистине. У оње узевши, књига нема никакве научне вриједности, и написана је фељетонскијем стилом из просте књижарске спекулације,

Друга је књига још дебља, а издање много финије, са илустрацијама, и у позлаћеном повезу, али садржина не одговара ни спољашњем сјају, ни бучнијем наслонима. Писцу није позната историја Црне Горе, ни српскога народа у опште, па тако не схваћа нити правилно оцјењује данашње наше прилике. Да је изоставио у наслову оно „saggio critico, storico e politico,“ бар што се тиче Црне Горе, па да је као г. Маркоти онако без претензија књигу на пазар изнио, боље би учинио, јер би се од њега мање захтјевало.

И ако ни једна ни друга књига није на штету нашу свијета угледала, ми их нијесмо могли боље препоручити.

(**Нове књиге.**) Примили смо сљедеће нове књиге:

ПРАВИЛА ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ с тумачењима. Радња Никодима, епископа далматинског. II књига. Нови Сад, 1896

Прва књига ове радње преосв. Никодима изишла је прошле године. Овом II. књигом довршена је радња, — и сада постоје на српскоме језику а са односним тумачењима сва правила (канони) православне цркве: основна и допунидбена (свега 921 правило).

Према практичкој цијели ове радње, и да би се могла имати пред очима подпуна слика свега, о чему се у свима канонима и у тумачењима и њиховима говори, напечатан је на крају ове II. књиге подробни азбучни преглед свију предмета и лица, о којима се у обје књиге спомиње.

Обје ове књиге изишле су у издању књижаре А. Пајовића у Новом Саду. I књига има X, 645 стр., а II. књига има VI, 569 стр вел. 8⁰. Цијена је I. књизи 8 круна, а II. књизи 7 круна. Књиге се ове могу добити и у канцеларији епис. конзисторије. Књижари и други, који поруче најмање 10 комада, добиће 25% поуштa. Појединим примјерци разаслаће се о нашем трошку, кад нам се новац унапријед пошаље. Наруџбине ваља слати издавачкој књижарници А. Пајовића у Новом Саду.

— **Велика Споменица из Русије.** Свеска прва. Писма из Москве са крунисања Николаја II Александровића руског цара (са више слика) написао А. Пајевић. У Н. Саду издање књижарнице А. Пајевића, 1896.

Г. А. Пајевић, познати српски родољуб и новинар, као што се био нашао побуђен, да у почетку зиме похита у Петроград, у оној великој и руској и српској жалости, прије двије године, на погреб великога цара словенскога, Александра III, тако је и љетос похитао у Москву на крунисање младог цара Николе II — и прије и послије као једини преставник српског новинарства. И као што је прије издао споменицу оне величанствене тужне свечаности, тако је и ове посљедње крунидбене свечаности описао у „Биоградскијем Новинама,“ а и ми смо из његовог пера добили и саопштили опис свечаног чина самог крунисања. Та своја писма из Москве, прерађена и допуњена, као и писма из Новгорода, гдје је била велика руска изложба, на са велике ријеке „Матушке“ Волге, и из осталијех крајева источне Русије, куда је овај одушевљени Србин путовао, том приликом, почео је г. Пајевић издавати под горњијем насловом, и ми смо већ добили прву свеску те „Велике Споменице.“

Г. Пајевић није путовао из новинарског заната, него из оног пламтећег одушевљења, што разгријева сваког доброг Србина према Русији; и као такав он живо осјећа све што пише и што нам приповиједа. За то се његова писма у сласт читају, и чине нам, да смо и ми учесници оног уживања, у коме се племенито срце пишчево топило, и онијех осјећаја, који су га заносили од Москве до Кавказа.

За то можемо најтоплије препоручити ову најновију споменицу г. Пајевићеву ширем кругу српскијех читаоца, тијем више, што је родољубиви Србин сав чист приход намијенио фонду Натошевићевом за удове и сирочад српскијех учитеља.

Мило нам је, што је г. Пајевић, као тако достојан преставник српске штампе, обратио на себе највишу пажњу из Петрограда, те читамо у „Биоградскијем Новинама“: „Овијех дана добио је главни уредник нашега листа г. Стеван Ђурчић од његовог превасходства министра руског царског дома писмо и у њему двије дипломе за г. Арсу Пајевића; једном му Његово Величанство Цар Никола II даје споменицу на ленти ордена Александра Невскога, а другом право, да може увијек носити кореспондентски знак, који је добио у Москви.“

Ми г. Пајевићу срдачно честитамо то заслужено високо одличије.

ћени г. еписком Мирон Николић и уз живу пажњу и одобравање свију присутних рекао је од прилике ову здравицу Његовој Светости преузвишеном свечару:

Осветисте данас Ваша Светост дворова ових патријарашких црвицу и предадосте ју покрову Свевишњега и данашњега Његова угодника, а Вашега свеца и тако спојисте славу придворне цркве Ваше са славом Вашом, да и црква и кућа Ваша служе једнога свеца, а све у кући и цркви Вашој, да служи једноме Богу.

Знамо, да само они живота нашега дани, у служби једноме Богу проведени, нијесу изгубљени, а други сви. Тако ево и преминулих давно отаца наших и дједова дани, у служби јединоме Богу проведени, трају и данас, и трајаће док је и једног од нас овђе на земљи, да прима нафору од просфоре, што ју принесоше они, за вјечну себи литургију овог свијета као и онога.

Сретан је српски народ наш са отаца својих и дједова, што послушаше Христово свете ријечи и за живота добра починише и невоље свијету ублажише; вјечан живот себи заслужише.

А сретни смо и ми сада живи, да и међу нама има душа, које врше Божју вољу и блаже свијета овога многоразличну невољу: сви смо сретни што тих душа добра дјела гледамо и уживамо; али тима душама припада блаженство, што Бог преко њих притјече невољнина и потребнима у помоћ. И то душе блаженство добили сте и Ваша Светост у наслеђству; да ли по Кулпину, по мјесту рођења Вашега, да ли по родитељима који су Вас родили, или по патријарашком звању Вашем и положају; ил' по слави данашњега крсного имена Вашег, св. великомученика Димитрија, који је и Нестора на подвиг учинио дерзновена, па није л' и Вашој Светости дао св. Димитрије на подвиге добре дерзновеније, — наше није испитивати, него је свију нас српске православне Митрополије карловачке вјерних синова дужност: благодарити Богу, што је благословио, да сте Ваша Светост дошли на архијепископски, митрополијски и патријарашки престо Чарнојевића, Испадовића и Стратимировића и дужност је наша, молити Бога и данашњег св. великомученика Димитрија, да на престолу томе поживите и парадите и даље у вјечни имена Свога у православној цркви и српском народу нашем спомен, још многаја љета! —

Послѣ френетичког клицања „живио,“ и умилно отпјеваних пјесама, које је отпјевао у побочној соби малени кор изабраних пјевача, изговорио је уз бурно одобравање преузвишени г. подпресједник Саборског Одбора Данило Станковић епископату здравицу, а г. Михаило Полит Десанчић наздравио је Његовој Светости овим ријечима:

Пријатан је утисак учинила на мене ријеч Његове Светости о значају данашње светковине. Ја хоћу да значај те свечаности проширим. Ја сам био на гробу св. великомученика Димитрија и помолио сам се на светом гробу том. На моју душу је гроб св. Димитрија учинио тужан и пријатан утисак. Кроз густо тамне ходнике-кроз мрак и таму долази се до гроба великомученика, а хоџа га турски чува и одводи кроз ту таму путнике гробу том. То ме је растужило. Но, у дубокој тами и дебелом мраку види се гдје тиња још жижак свјетлости, гдје још сјаје; то је гроб св Димитрија. Та ме је свјетлост развеселила.

И народ српски имао је тамних дана у прошлости и у садашњости. Свега бјеше, ал мало онога, да се Србин могао радовати. Мало радосних дана имадосмо. Ја долазим 20 година у Карловце, и кад год сам виђао стару трошну и јадну резиденцију митрополита патријараха наших, увјек ме је она растуживала и нагонила на разне црне мисли, па и на помисао, да ми Срби нијесмо овдје равноправни. Кад је странац долазио у Карловце, запитквао се: на гдје је патријарх? Зар у тој јадној згради? Странци нијесу то држали за збиљу. То није било достојно српске цркве и српског народа. А карактеристично је и значајно, да ниједан митрополит и патријарх није имао те одважности, да ту недостојност отклони, да уштеђеним и готовим већ новцем учини оно, што је учинио данашњи патријарх. Та неодважност значила је потиштено стање.

Кад се изразила мисао и градио већ план за градњу нове резиденције, и кад се стара већ почела рушити, још нијесам вјеровао, да ће бити друге, нове зграде; јер 20 година се говорило биће, биће. А кад се то ипак догодило, ја се само радујем, јер то је значајно дјело. Српски народ може рећи: ми живимо, ми се мичемо и хоћемо да живимо.

Пала је ријеч слога. Ко ју не би прихватио, ко би смио рећи, да јесне би требало, да престану страначке страсти и размирице. 20 година ја сам увјек за слогу. И онда, кад су вали демагогије високо запљускивали, ја сам увјек говорио да треба слоге и хармоније између Јерархије и народа. Јерархија ако хоће да одговара духу цркве, духу и традицијама народа, мора бити народна јерархија. Радујем се да на патријарашком престолу сједи данашњи патријарх Његова Светост патријарх Георгије, јер он зна све патње нашег народа, и он не може прећи преко тога, што је потребно народу. Увјерио сам се, у разним и многим приликама, да Његова Светост познаје врло добро и у најситнијим детаљима потребе народне, па сам увјерен, да ће те потребе и подмирити хтјети. Признајем да је било времена кад је јерархија наша била једина одабрана наша, па таква нека буде и у будуће. Свуда нека је на челу. А тешко Епископу, који се цијена од народа. Ми хоћемо српског патријарха, и ја имам јамство да таког патријарха имамо у данашњем патријарху Његовој Светости. И ја га молим, да својим моћним упливом поради код чланова Епископата, да излазе увјек на сусрет жељама народа свога. А доћи мора вријеме, да и Србима буде што желе и што је право. Ми се уздамо у Јерархију, уздамо се у хармонију између Јерархије и народа. У том духу напијам здравље Његовој Светости, патријарху српском Георгију, са жељом: да му пође за руком ту хармонију учинити, којом ће се и дјело уређења наше автономије моћи извршити, и онда ћемо сви ускликнути: да живи Патријарх Георгије Бранковић! —

Усклици: „Живила Његова Светост, живио Патријарх“ једва престадоше.

Са тим усклицима је преузвишени свечар и домаћин и испраћен, при поласку у своје одаје у 5 сати.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Припремање пчела за зимовање.

Пчеле исто као и коњи, говеда, овце и остала марва, прије но што су постале домаће животиње проводиле су живот у дивљем стању. Човјек припитомљавајући, одомаћавајући животиње, трудио се, да у свакој од њих развије ове или оне корисне по њега особине: тако, у коња — снагу и издржљивост, у крави — мљечност или наклоност ка гојазни, у овцама танкоруност, а у челама мирноћу и вредноћу да што више меда сабирају. Мијењајући на тај начин природу животиња, човјек се морао да побрине и о том, како би оне у овоме промијењеноме стању могле издржати зиму без опасности по здравље своје а не губећи оне драгоцјене своје особине за постижење којих стало је толико много труда толиким нараштајима.

У дивљем стању пчеле зимују на ваздуху, и ако их често у прољеће остане у врло малом броју у породици, то се новољног љета таква породица поправи и појача толико, да преко љета накупи толико меда, да јој овај истраје до другог прољећа. Задовољити се оваквим успјехом од пчеларења, као што то бива у слободној природи, на сваки начин — немогуће је. Зар трошити вријеме, труд и новац само на то да пчеле сакупе само толико, колико је њима доста за исхрану — била би бесмислица, кад оне иначе могу дати од једне породице 30 и више килограма чиста меда ономе, који посвећује своје вријеме, труд о новац око њих. До таквих резултата, до таквих прихода од пчела достигло је пчеларство на многим пчеланицама у Јеврупи и Америци. Не вјеровати људима, који су дошли до ових резултата, не вјеровати људима, који су посветили цио свој живот пчеларству — зар неби била само махнитост? Зато све оно, што они говоре о припреми за презимљавање пчела, како они на ово гледају, каква средства препоручују за сачување пчела на зими, како припремају кошнице за презимљавање, — све ово ми ћемо се постарати да напоменемо на овоме мјесту имајући на уму простор овога листа.

Не узимајући у обзир старије писце, ми ћемо о овоме питању навести мишљење Берзона, Лангстрота, Берлепша, Љубенецког, Бертрана, Дадана и других млађих пчелара. Сви су они мишљења, да у оним земљама, гдје пчеле зими бар једном у мјесецу могу да излећу у ваздух ради чишћења, да их тамо треба оставити да зимују на отвореном ваздуху. Тамо ипак гдје су ови излети услед суровости зиме немогући у течају неколико мјесеца, тамо је нерационално остављати пчеле да зимују на отвореном ваздуху, не само због тога, што оне онда троше много меда (што је Берлепш ово прекрасно доказао упоређујући своје огледе о овоме у своме дјелу на стр. 558), већ и зато, што хладни вјетрови зими смртоносно утичу на пчеле, што јака свјетлост сунчева рано у прољеће, измамљујући их на излетање, уништава их хиљадама, што их овај рани превремени излет, изазива на рано ношење јаја, и тако их принуђава да много потроше труда и хране непроизводно, пошто ови рани уљеви врло често пропадају услед нагло захладњелих ноћи послије раних прољетних топлих дана. Сем тога закишњавање и засушивање кошница с јесени и с прољећа, тешкоћа сачувати их од мишева и тица које их зими узнемирују (као: детлићи, сјенице и др.) све ово даје нам права да савјетујемо сваком ко је у могућности да спреми за пчеле нарочити зимовник, ма да и ми не одричемо могућност, да пчеле могу презимити и на отвореном пољу.

—

Да пчеле успјешно презиме потребне су ове погодбе: да је матица у породици здрава, бадра, да није старија од двије године (у крајњем случају може бити стара и до три године, ако се одликује особитом плодношћу). Пчела треба да је толико, да би могле да покрију најмање 5—6 оквира. Већи дио пчела треба да су младе. Меда треба да има у кошници најмање 12 кгр. (а боље је ако буде и до 16 кгр.) Мед треба да је добре квалоће, и сав скоро да је упечаћен. У сећу с медом треба да има доста и цвјетна прашка. Сав мед треба да се налази у таквом поретку, како би к њему пчеле могле слободно приступати, т, ј. студени, ледених дана, он треба да се налази у оквирима при врху и к задњем дијелу кошнице, тако, како би се пчеле које се налазе у почетку зиме на оквирима до љета могле постепено подићи се и ићи т клупчету у право к меду. Треба удесити за зимовање гњиљездо тако, да при дну оквири буду без меда, пошто пчеле на меду рђаво презимљују: јер је хладно. А лијепих дана при крају љета, кад се грађење сатова заврши треба прорезати саће с медом отприлике на половини како би пчеле могле преко зиме пролазити до оквира с медом, а да се не спуштају испод оквира. Осим тога треба се постарати да простор у кошници одговара потпуно величини породице. За врло јаку породицу два три празна оквира корисно је додати. За породице пак слабије празан простор потпуно је штетно остављати у кошници.

—

Ако је у почетника пчелара још мален број кошница, ако још није у могућности и приликама угодним за прављење нарочитог зимовника као и, ако нема за то погоднога мјеста, то у таквим приликама он може да остави пчеле да презиме на мјесту, на коме су љетовале. Дубенице или трмке треба у сваком случају утоплити. Ово се може учинити понајбоље сувим лишћем, маховином, поздером, сламом (но само добро истученом, без зрна опаче ће се мишеви напатити), или најпосље струготинама. А осим овога кошнице се морају заштитити од јесењих киша и снијега, једно зато, што влага смртоносно утиче на пчеле а друго и зато, што се онда овлажи саће и побуђа које у кошници причињава већу хладноћу. Лето (врата) треба да је окренуто супроћно оној страни, како је оно стајало с јесени. Зими пак треба да је без изговора отворено како би пчеле увијек имале свјежега ваздуха, као и за то да би обољеле пчеле могле из кошнице излазити, но у исто кријеме оно треба да је обезбјеђено од мишева дротом или металном решетком с таквим отворима кроз које би пчеле могле да излазе, али кроз које мишеви не би могли ући. Да не би на лето нападао снијег и затворио га треба прислонити уз а-ељ једну дашчицу, која у исто вријеме чува пчеле од хладних вјетрова које зимују на отвореном ваздуху.

У врло големим кошницама, нарочито ако породица није много јака и ако није постигла да сагради до дна саће и да ојача, корисно је празан простор испунити сухом маховином, сијеном или лишћем сухим, да не би пчеле узалудно загријевале велики празан простор у кошници. Међу оквире и сијено треба оставити најмање два до три пста празнога простора.

—

Огледи посљедњих година, учињени у погледу презимљавања пчела, по свједоџби таквих ауторитета, као што су Дадан, Рут, Бертран, Дубини и др. показали су да пчеле најбоље презимљују у таквим кошницама, у којима се горње дашчице оквира при врху са свим не састављају, већ између којих има празна простора толико да пчела може проћи. Овакви оквири имају ту добру страну, што се над њима могу да намјесте јастучићи, напуњени сламом, која упија излишну влагу, и испарења, којег преко зиме има увијек у кошници. Да се не би ова влага и испарења задржавала у кошници, треба на једној страни заклопца од кошнице удесити отвор у почетку 2—3 сантима, са решетком. Тако исто треба сламом и сламним јастучићима испунити и празан простор у кошници с преда и позади кошнице, кад се из ове уклоне излишни оквири у времену, кад се породица припрема за презимљавање. Овакви оквири са отвором на горњем дјелу своме имају и ту добру страну, што се над кошницама са оваквим оквирима могу да настављају празници са медним оквирима, и кошнице са оваквим оквирима, по свједоџби поменутих ауторитета а и нашим сопственим искуством и огледом дају највише меда. Зато можемо свима почетницима — пчеларима, који се одлуче на пчеларење, савјетовати, да за свој пчеланик усвоје кошнице американке са оквирима напријед поменутим, који су до данас показали најбоље резултате.

—

Не може се одредити вријеме, кад треба пчеле припремити за зимовање, јер ово зависи од атмосверских прилика. Тако прије 3 године морали смо ово да учинимо у половини септембра, док напротив пр. године, због лијепог времена ово смо учинили тек при крају мјесеца новембра. Боље је увијек ово припремање извршити лијепог тихог, макар и хладнијег, али у сваком случају сухог дана. Кошнице и њихови покривачи треба да су суви, кад се уносе у зимовник. Пошто с прољећа кошнице, кад се износе из зимовника, треба оставити на њихово старо мјесто то пренешајући их у очи зиме у зимовник, треба на њихово мјесто ставити редне бројеве, као и на самим кошницама, ако већ немају, како не би у овоме с прољећа правили погрешке и забуну при распоређивању кошница. Зимовник, прије но што кошнице унесемо треба да је добро провјетрен и хладан. На недјељу — двије дана треба по њему добро разбацати отрова за мишеве и пацове, за сваки случај, ако би их било, како би се на овај начин од њих обезбједили. Пошто пренесемо кошнице у зимовник, треба ипак и послије на недјељу — двије дана разбацати отров у зимовнику.

При преносу кошница у зимовник треба лета на њима затворити решетком, а ако ове нема треба умањити толико, да пчеле не могу излазити из кошнице. А кад се пчеле умиру у зимовнику, тада треба лета отворити сасвим. Ни у каквом случају не треба кошнице оставити управо на земљу и на под. Што је сувљи зимовник, то можемо кошнице намјестити ниже до земље, но ипак 3—4 дециметра треба кошнице да су изнад земље или пода у зимовнику. Стављајући редом кошницу до кошнице, треба између њих оставити одстојање 5—10 сантиметара.

—

Да пчеле добро презиме у зимовнику, потребно је да овај има ове најглавније погодбе: 1. да је потпуно сух, 2. да је температура у њему што је могуће више сталнија.

У мјестима узвишеним, планинским, гдје подземна вода не може да допре зимовник је лако подићи, треба само ископати у таквом брду јаму колико је потребно за смјештај кошница, иначе, у равници треба зимовник подићи над земљом. Зимовник мора бити потпуно мрачан, врата дрвена, а коме је могуће добро имати и једна унутарња врата од гвоздених жица, дрота, када је у зимовнику много топло дрвена врата треба отворити, да би га могао да освјежи спољашни хладни ваздух, а кроз друга врата од жица мишеви не могу да прођу. Ово је нарочито потребно чинити с прољећа. Најбоље је кад је у зимовнику температура око 0°. Чим је топлота + 5° до + 6° пчеле су већ немирне. Свака шупица, мрачна соба сељачка ижина могу послужити врло корисно за зимовање пчела, ако иоле имају оне услове, који су потребни за прави зимовник. Писац ових редака нема нарочита зимовника, јер му то данас, као чиновнику не допуштају прилике, али ипак зато у добро утутаној шупицу за нарочито удешеним вратима пчеле су му изврсно презимљавале и прошле године, и ако је било и слабих породица — све су здраво и весело презимјеле зиму, а већ ово не не би било, да су остале на отвореном ваздуху изложене јаким вјетровима, којима је Краљево по своме теренском положају вазда изложено, нарочито с прољећа.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 15 новембра.

(**С Двора.**) Његово Височанство Господар одио је до поља нишићскога, које је још под водом. Његово Височанство наоди се на Крушевцу.

(**Из дјевојачког института.**) У сриједу поводом рођендана Његовог Величанства Царице Марије Феодоровне у инт титутској капели била је литургија са благодаренијем. Њихове Свјетлости Књагињица Ана и Ксенија и Књажевић Мирко присуствовали су овом богослужењу.

(**Допуна.**) У преписивању имена чланова нашег Одбора у помоћ по традалијем случајно је изостављено име г. Стева Новаковића, који је био именован за Бар и околину.

(**Први сни ег.**) Онамадне је падао први снијег на Цетиње и вас дан се уздржао. Јучер је ишчезао, али се околна брда бијеле. Ловћен је одавна побијелио. Данас је освануо студен и лијепи дан.

(**Одбор у помоћ**) пострадалијех нашијех крајева од поплава доставио нам је сљедећи наставак списка прилога:

	фор. новч.
Г. Александар Васиљевић Красов, настојатељ придворне камено-островске цркве у Петрограду рубаља	50 — —
Г-ђица Софија П. Мертваго Начал. женеског института на Цетиње	50 —
Г-ђица Марија Александровна Маренинскаја	30 —
Г-ђица Валентина Никаноровна Троицкаја	5 —
Г-ђица Александра Михаиловна Григоревскаја	5 —
Ученице Дјевојач. Института на Цетиње из VI и IV класе . .	15 —
г. Полковник Сумароков	50 —
Црногорски консул из Ђенове Маркиз Де Ферари 200 ит. лира	90 —
г. г. Браћа Јовановићи из Пančева	100 —
г. А. Пајевић из Новог Сада . .	50 —
г. Ш. Пиге	30 —
Радници Књаж. Црног. Државне Штампарије на Цетиње . .	15 50
г. Сердар Раде Пламенац . . .	10 —
г. Ком. Митар Мартиновић . . .	10 —
г. Јован Пипер	10 —
г. проф. Божо Новаковић . . .	10 —
г. Прото Кресто Матановић . . .	6 —
г. Васо Пипер	6 —
г. проф. Р. Толингер	5 —
г. Шако Филиповић	5 —
г. Илија Поповић	5 —
г. Мартин Поповић	5 —
г. Митар Дрецун	5 —
г. Ком. Мило Мартиновић . . .	5 —
г. Радоје Рогановић	5 —
г. Јован Лазовић	5 —
г. Јевто Николић	5 —
г. Протођакон Филип Радичевић .	5 —
г. Павле Ровински	5 —
г. Ђуза Ђурашковић	5 —
г. Илија Хајдуковић	5 —
г. Ђуро Поповић	5 —
г. проф. Лазар Перовић	5 —
г. Саво Радуловић	5 —
г. Нико Пејановић	5 —
г. Лабуд Гојнић	5 —
г. Милош Драгић	5 —
г. Нико С. Мартиновић	5 —
г. Јошо Јововић	5 —
г. Ђуро Б. Бујановић	5 —
г. Ноц Кодела	5 —
г. Браћа Гашићи	5 —
г. Буго Мемовић	5 —
г. Јевтан Балтић	5 —
г. Матија Колић	5 —
г. проф. Мило Ковачевић . . .	5 —
г. Зеф Курчија	5 —
г. Јован Андрић	5 —
госпођа Марица Горова	5 —

Свота скупљенијех прилога износила је у прошлом броју руб. **3000** и ф. **4997** и **40** н.

Свега **3050** рубаља, и ф. **5644** и **90** н.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(**Болнице, љекари и бабице у Русији.**) Као што се види из бројева, које је објавио централни статистички комитет, распоређено је овако: У Европској Русији долази по једна болница на 20.000 становника, од којих болница већина је у земским губернијама: у Сибиру долази једна болница на 28.000 становника. Љекара долази, у Европској Русији — један на 8.920 ставновника, у Сибиру — један на 22.000; бабице: у Европској Русији, једна на 4.000 женскиња, у Сибиру — једна на 54.000 женскиња.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА".

БИОГРАД, 9 новембра. — Краљ Александар кренуо је преко Беча у Рим.

БЕЧ, 10 новембра. Краљ Србије и Велики Књаз Никола Николајевић присјели су и били су примљени од цара, који им је повратио посјету у хотелу. У част Великог Књаза био је објед у Хофбургу.

ПАРИЗ, 10 новембра. — На интерпелацију о условима руско-француског споразума Ханато је упутио интерпеланта на ријечи Цареве и предсједника Фора изговорене у Шербургу, Паризу и Шалону. Више не може ништа надоставити односно тог споразума, који данас нико не може у сумњу ставити.

АТИНА, 12 новембра. — У Вамосу на Криту је била народна скупштина, на којој је одлучено, да се пошље консулима изјава, ако се реформе одма не остваре, да ће бити принуђени силом тражити своја права.

АТИНА, 13 новембра. — Делијанис изјавио је односно Крита, да је влада у споразуму са Краљем, да слиједи политику споразума са великијем силама, у корист уздржања мира.

РИМ, 14 новембра. — Краљ Србије присиио прије подна. Дочекао га Краљ Умберто, публика акламирала. Послије подна Краљеви су се дуго разговарали. У вечер гала дине у квиринилу. Краљ Умберто је поклонио Краљу Александру ред Анунцијате.

АТИНА, 14 новембра. — На дотичну интерпелацију, Делијанис је опровргао глас, да Грчка пристаје уз тројни савез.

ПЕТРОГРАД 14 новембра. — *Њемачки посланик Радолин дао је објед у чест Пелидова.*

РИМ, 15 новем ра. — Папа је примио Краља Србије с краљевскијем почастима. У вечер је био дипломатски објед у Квиринилу, па гала престава у позоришту.

БУДАПЕШТ, 15 новембра. — Цар је отворио сабор престонијем говором не спомињући међународну ситуацију.

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. црн. државној штампарији.